Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 4(50) 2025

УДК 37.02;355.23;351.746.1

https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-4(50)-978-990

Торічний Олександр доктор педагогічних наук, професор, доцент кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, https://orcid.org/0000-0002-6989-9603

Тайбасаров Олександр начальник командно-штабного курсу тактичного рівня (L-2) відділу спеціальної підготовки та підвищення кваліфікації, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, https://orcid.org/0009-0005-3709-4447

АКТИВНІ ФОРМИ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ВІЙСЬКОВО-СПЕЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Анотація. У статті визначено, що стратегічна мета вищої освіти передбачає забезпечення належної якості підготовки майбутніх фахівців на засадах компетентнісного підходу відповідно до вимог Європейського простору вищої освіти. Розвиток військово-спеціальної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників є одним із компонентів, що сприяє ефективному вирішенню службово-бойових завдань. Змістове наповнення освітнього процесу майбутніх офіцерів-прикордонників у НАДПСУ повинно бути максимально зорієнтоване на забезпечення високого рівня компетентності щодо реалізації майбутньої професійної діяльності, яке базується на високому рівні оволодіння спеціальними знаннями, уміннями і навичками, а також на здобутті практичного досвіду з організації служби під час навчання. Однак практика показує існування деяких прорахунків у цієї діяльності. Тому, максимальне спрямування освітньої діяльності майбутніх офіцерів-прикордонників повинно бути направлено на формування військово-спеціальної компетентності. Сприяють формуванню даного типу організаційної культури активні методи навчання, оскільки дозволяють здобувати спеціальні знання, уміння та навички шляхом залучення курсантів до активної навчально-пізнавальної діяльності. Визначено методи та форми активного навчання військовослужбовців, обґрунтовано думку про необхідність формування у майбутніх офіцерів-прикордонників військово-спеціальної компетентності. Проаналізовано такі активні методи навчання майбутніх офіцерів-прикордонників як метод проектів, групові обговорення, мозковий штурм, ділові ігри, рольові ігри, баскет-метод, тренінги, навчання з використанням комп'ютерних навчальних програм, аналіз практичних ситуацій, метод

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 4(50) 2025

інтерактивної взаємодії, кейс-метод. Відповідно до теорії когнітивного розвитку особистості виділено п’ять етапів формування розумових дій.

Ключові слова: військово-спеціальна компетентність; методи навчання; форми навчання; засоби навчання; курсант; майбутні офіцери-прикордонники; педагогіка.

Torichny Alexander Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Associate Professor of the Department of Psychology, Pedagogy and Socio-Economic Disciplines National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after Bogdan Khmelnitsky, Khmelnitsky, https://orcid.org/0000-0002-6989-9603

Taibasarov Oleksandr Head of Command and Staff Course of Tactical Level (L-2) of Special Training and Advanced Training Department, National Academy of Bohdan Khmelnytsky State Border Guard Service of Ukraine, M. Khmelnytsky, https://orcid.org/0009-0005-3709-4447

ACTIVE FORMS OF TRAINING OF FUTURE OFFICERS-BORDER GUARDS IN THE PROCESS OF FORMATION OF MILITARY-SPECIAL COMPETENCE

Abstract. The article determines that the strategic goal of higher education involves ensuring the proper quality of training future specialists on the basis of a competence approach in accordance with the requirements of the European Higher Education Area. The development of military-special competence of future border guard officers is one of the components that contributes to the effective solution of service and combat missions. The content of the educational process of future border guard officers in NADPSU should be as focused as possible on ensuring a high level of competence in the implementation of future professional activities, which is based on a high level of mastering special knowledge, skills and abilities, as well as gaining practical experience in organizing service during training. However, practice shows the existence of some miscalculations in this activity. Therefore, the maximum direction of the educational activities of future border guard officers should be aimed at the formation of military-special competence.

Contribute to the formation of this type of organizational culture active teaching methods, as they allow you to acquire special knowledge, skills and abilities by involving cadets in active educational and cognitive activities. Methods and forms of active training of military personnel are determined, the opinion about the need to form military-special competence in future border guard officers is substantiated. Such active methods of training future border guard officers as the project method, group discussions, brainstorming, business games, role-playing games, the basket method, trainings, training using computer training programs, analysis of practical situations, the method of interactive interaction, the case method

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 4(50) 2025

are analyzed. According to the theory of cognitive development of personality, five stages of the formation of mental actions are distinguished.

Keywords: military-special competence; teaching methods; forms of training; means of training; cadet; future border officers; pedagogy.

Постановка проблеми. Високі вимоги до професійної підготовки офіцерського складу – запорука успішного функціонування будь-якої військової структури, головною складовою якої є фахівці з вищою професійною військовою освітою. Якість професійної підготовки офіцерського складу Державної прикордонної служби України вимагає освоєння нових знань і компетенцій, що дозволяють динамічно і творчо вирішувати професійні завдання, що диктуються тактичними і оперативними умовами.

Стратегічна мета вищої освіти передбачає забезпечення належної якості підготовки майбутніх фахівців на засадах компетентнісного підходу відповідно до вимог Європейського простору вищої освіти.

В умовах сьогодення, коли йде війна між росією та Україною, склалася ситуація, коли якісна вища військова освіта виступає гарантом майбутньої зайнятості офіцера, її успішності у професійній діяльності. Виходячи із вищезазначеного, розвиток світового освітнього простору об’єктивно потребує від української вищої військової школи адекватної реакції на процеси, що відбуваються в освітньому середовищі.

Вищий військовий навчальний заклад (надалі – ВВНЗ) повинен бути зорієнтованим на формування у майбутніх офіцерів в процесі навчання високого рівня професійної компетентності та соціальної відповідальності при розв’язанні завдань, які зумовлюють актуальність пошуку оптимальних способів підготовки освічених офіцерів з новим мисленням, почуттям управлінської відповідальності, професійно мобільних, готових до самостійного та якісного вирішення військово-професійних завдань, налагодження зовнішніх контактів з іноземними державами, підготовки та проведення спільних бойових навчань, участі у миротворчих місіях, обміну військовими кадрами з метою підвищення професійної майстерності тощо.

Усі зазначені вимоги потребують удосконалення методики професійного навчання майбутніх офіцерів-прикордонників, яке має бути зорієнтовано на забезпечення умов для формування саме високого рівня військово-спеціальної компетентності ще під час навчання у Національній академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (далі – НАДПСУ).

Тому розвиток військово-спеціальної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників є одним із компонентів, що сприяє ефективному вирішенню службово-бойових завдань. Сприяють формуванню даного типу організаційної культури активні методи навчання, оскільки дозволяють здобувати спеціальні знання, уміння та навички шляхом залучення курсантів до активної навчально-пізнавальної діяльності.

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 4(50) 2025

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати аналізу наукових праць з деяких аспектів теорії та методики навчання майбутніх офіцерів вказують на те, що вони розглядалися під різними кутами зору і були предметом уваги широкого кола військових науковців.

Військові педагоги роблять акцент на формування та розвиток професійно важливих здібностей офіцера, як особистості (О. Діденко, В. Дияк, Д. Іщенко, В. Мірошніченко, О. Ставицький, К. Тушко) та підвищенні якості загальновійськової підготовки курсантів (С. Білявець, І. Блощинський, Л. Боровик, В. Веретільник, А. Галімов, О. Гнидюк, В. Райко). Щодо напрацювань науковців, у яких розглядається методика організації освітнього процесу у вищому військовому навчальному закладі і професійна підготовка курсантів, то цей аспект неодноразово привертав увагу дослідників (О. Бойка, М. Козяра, М. Варія, Л. Олійника, В. Ягупова та ін.). Щодо аналізу формування військово-спеціальної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників велике значення мають фундаментальні та прикладні дослідження С. Білявця, В. Веретільника, Ю. Дем'янюка, О. Євсюкова, А. Мірошніченка, М. Нещадима, А. Радванського, С. Степанова, В. Ягупова.

Незважаючи на значну кількість наукових досліджень, методика формування військово-спеціальної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників потребує подальшого уточнення та вдосконалення із урахуванням особливостей бойових дій під час війни між Україною та росією.

Мета статті. Метою цієї статті є аналіз вивчення впливу активних методів навчання на формування військово-спеціальної компетентності у майбутніх офіцерів-прикордонників.

Виклад основного матеріалу. На теперішній час компетентність і професіоналізм виступають основними шляхами професійної реалізації особистості військовослужбовців [1]. Тому, основними аспектами професійного зростання майбутнього офіцера-прикордонника є впровадження саме компетентнісного підходу у його освітній процес.

Компетентнісний підхід як правило ґрунтується на реальних результатах навчання і виховання майбутніх офіцерів-прикордонників, причому сам процес набуття спеціальних знань, умінь та навиків розглядається не з точки зору суми засвоєної корисної інформації, а як здатність і готовність майбутніх офіцерів діяти у різних службових ситуаціях [2].

Як стверджують науковці компетентнійсний підхід ґрунтується не тільки на традиційних знаннях, уміннях та навичках, а також посилює його мотиваційними, ціннісними та особистісними чинниками. Він розкриває значення відповідної мети професійної освіти, поєднуючи в собі як навчальні, розвивальні, так і виховні завдання [3].

У контексті компетентнісного підходу майбутні офіцери-прикордонники мають не лише оволодівати набором спеціальних знань, умінь і навичок

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 4(50) 2025

з фахових дисциплін, а і діяти як професіонали своєї справи, які здатні виконувати свої професійні завдання за призначенням саме на високому рівні.

В ідеалі змістове наповнення освітнього процесу майбутніх офіцерів-прикордонників у НАДПСУ повинно бути максимально зорієнтоване на забезпечення високого рівня компетентності щодо реалізації майбутньої професійної діяльності, яке базується на високому рівні оволодіння спеціальними знаннями, уміннями і навичками, а також на здобутті практичного досвіду з організації служби під час навчання. Однак практика показує існування деяких прорахунків у цієї діяльності. Тому, максимальне спрямування освітньої діяльності майбутніх офіцерів-прикордонників повинно бути направлено на формування військово-спеціальної компетентності. Такий підхід до методики організації освітньої діяльності буде сприяти єдності навчання, виховання та розвитку особистості майбутнього офіцера-прикордонника.

Організаційна складова освітнього процесу виявляється через використання активних форм навчання, що сприяє розвитку у майбутніх офіцерів-прикордонників навичок самостійної роботи, мисленнєвої активності та дозволяє розкрити у них здібності до формування саме військово-спеціальної компетентності.

Військова-спеціальна культура є сучасним типом культури організаційної діяльності у будь-якому військовому закладі. На сьогоднішній день провідною формою організації діяльності поряд з проектами стають технології. Створення програм технологій, проектів стає масовим, оскільки у ДПСУ все змінюється так само стрімко, як у світі. З використанням активних методів навчання відбувається і формування військово-спеціальної компетентності.

Якість навчання майбутніх офіцерів-прикордонників залежить від:

- якості планування освітнього процесу підготовки;
- структурно-логічної послідовності у взаємодії дисциплін;
- методичної майстерності науково-педагогічних працівників під час проведення занять, використання ними різних методів, форм та засобів навчання, контролю та аналізу отриманих результатів;
- удосконалення матеріально-технічної бази та методичних рекомендацій щодо проведення всіх видів навчальних занять з дисциплін військово-професійного циклу.

Методи навчання складають основу методичної системи навчання майбутніх офіцерів-прикордонників, у нерозривному зв’язку з якими знаходяться форми навчання, види занять та засоби навчання.

Викладачу-початківцю на початку свого кар’єрного зростання необхідно розібратися в таких поняттях, як методи навчання і форми навчання. Під формою навчання розуміється спосіб організації освітнього процесу, а метод навчання лежить в основі форми, і під ним розуміється спосіб спільної діяльності викладача та курсанта, в результаті якого відбувається передача та

засвоєння відповідних знань, умінь та навичок, передбачених змістом навчання [4].

Форми навчання бувають конкретними (заняття, самостійна робота, факультативні заняття, курсові роботи, консультації, додаткові заняття, форми контролю, конференції, практикуми, екскурсії, предметні гуртки, інструктажі тощо) та загальними. Форма навчання – це стійка та завершена логічна організація освітнього процесу, головними властивостями якого є систематичність і цілісність, саморозвиток, особистісно-діяльнісний характер, сталість складу його учасників, а також наявність певної поведінки. Форма організації навчання як дидактична категорія означає зовнішню сторону організації навчального процесу, яка пов'язана з кількістю курсантів, часом і місцем навчання, а також із порядком його здійснення.

У військовій педагогіці найчастіше застосовуються навчально-планові, службово-планові, позаслужбові та специфічні форми навчання. Основу бойової та професійно-посадової підготовки особового складу складає навчально-планові форми навчання, які включають теоретичні та практичні заняття, практичні стрільби, польові виходи, командно-штабні навчання тощо.

Служебно-плановые формы обучения проходят в форме парко-хозяйственных и регламентных дней в воинской части.

Позаслужбовими формами навчання є: військово-наукові гуртки, конкурси та змагання. До специфічних форм навчання відносяться конкретні заняття, характерні для кожної спеціальності (дані форми навчання проявляються у відпрацюванні практичних навичок на тренажері та в кабінах військової техніки).

Форми навчання тісно взаємопов'язані із методами навчання. Методи навчання – це впорядкована система взаємопов'язаних дій викладачів та курсантів, що включає сукупність прийомів, засобів та способів надання нової інформації, які забезпечують засвоєння та перетворення цього матеріалу на знання, уміння та навички, а також формування високих морально-психологічних та бойових якостей.

Класифікація форм навчання наведено на рисунку 1.

Метод навчання спрямовано визначення мети навчання, способу засвоєння інформації, порядку взаємодії суб'єктів навчання.

На сьогоднішній день розвиток військово-спеціальної компетентності офіцера безпосередньо залежить від ВВНЗ, зокрема від їхньої здатності навчити курсантів проектним методам роботи, які сприяють формуванню загально-культурних, загально-професійних, професійних та професійно-спеціалізованих компетенцій. Ці компетенції є основою стандартів вищої освіти. Формулювання цих стандартів свідчить про реальні види діяльності,

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 4(50) 2025

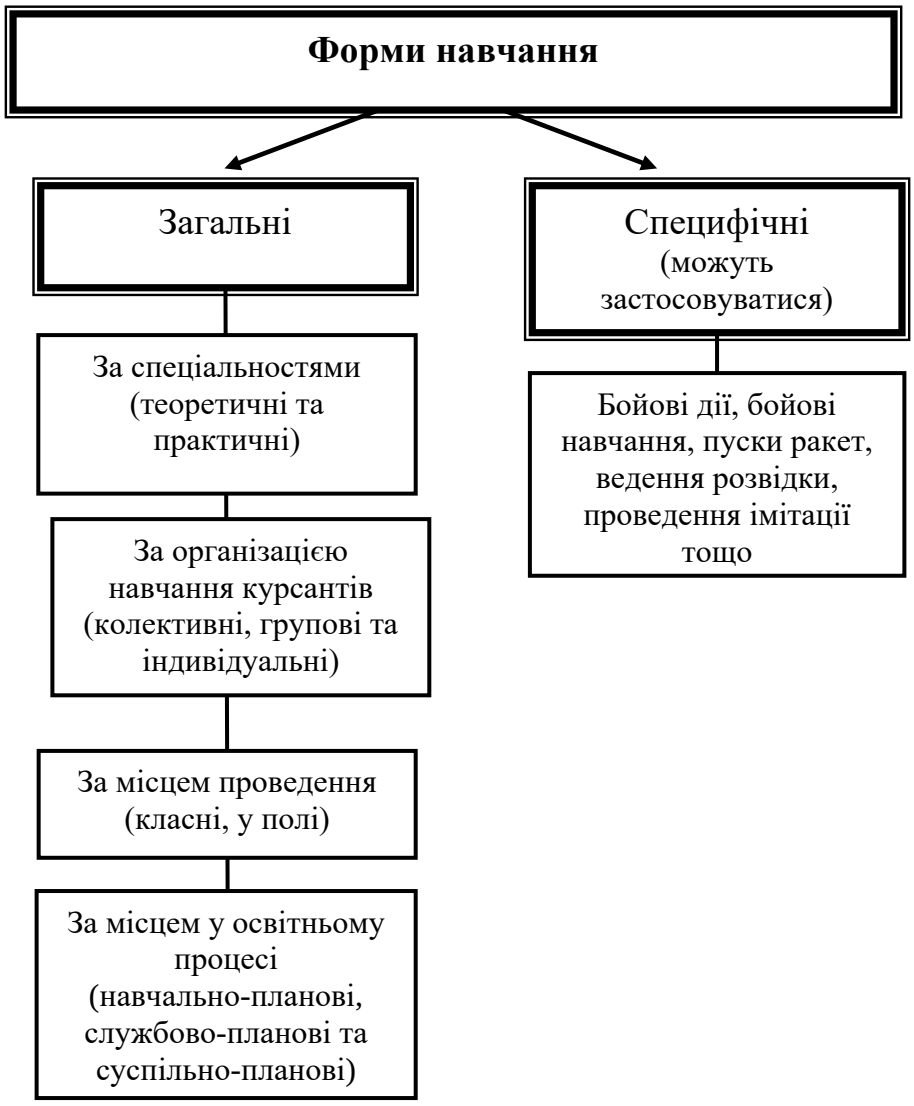

Рис. 1 Класифікація форм навчання

тобто це сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності ВВНЗ за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності.

Особливістю сучасної освіти стає діяльнісний характер та відмова від традиційних уявлень результатів навчання у вигляді спеціальних знань, умінь та навичок. Головним завданням ставиться розвиток особистості майбутнього офіцера-прикордонника.

У портреті випускника відображаються такі характеристики, як здатність брати на себе відповідальність при вирішенні професійних завдань і проблем, що виникають, виявляти самостійність у постановці завдань та їх вирішенні, саморозвиток і самоосвіта. Усі ці якості є ключовими у формуванні військово-спеціальної компетентності майбутнього офіцера-прикордонника.

Один із можливих напрямів зміни методів навчання для формування формуванні військово-спеціальної компетентності майбутнього офіцера-

прикордонника – це використання активних методів навчання у навчальному процесі. Активні методи навчання дозволяють курсантам у стислі терміни і з меншими зусиллями оволодіти необхідними спеціальними знаннями та вміннями за рахунок свідомого виховання здібностей офіцера та свідомого формування у них необхідних якостей професійно-службової діяльності.

Активність курсанта на заняттях – одна з актуальних проблем у освітній практиці. Щоб навчання проходило ефективно, необхідно, щоб курсант самостійно відкривав для себе таку частину навчального матеріалу, яку може засвоїти самостійно. Включення курсантів у різні види продуктивної діяльності розвиває їхні творчі здібності.

Найбільш ефективна форма навчання курсантів ґрунтується на активному включенні їх у відповідну дію. Активні методи навчання можна розділити на імітаційні та не імітаційні.

Класифікація показана рисунку 2.

Розглянемо їх докладніше:

- аналіз конкретної ситуації − передбачає оволодіння професійними знаннями шляхом самостійного вирішення проблем, які містять дидактично обґрунтовані та відповідно підібрані ситуації, а не пасивним прослуховуванням інформації;

- проблемні лекції − метод навчання, при якому лекція забезпечує самостійну творчу роботу курсантів за рахунок контрольних питань, обговорення матеріалу, що розглядається, та іншого;

- мозковий штурм − метод навчання, який дозволяє стимулювати творчу активність курсантів і спрямований на генерацію нових ідей. У невеликих групах курсанти для вирішення проблеми висловлюють різні варіанти вирішення. Потім з висловлених ідей вибирають найбільш підходящу для використання на практиці;

- метод проектів − метод навчання, який залучає курсантів до детальної розробки проблеми та завершується в реальному практичному результаті. Орієнтований на творчу самореалізацію особистості курсанта;

- метод круглого столу − використовується, як правило, для проведення міждисциплінарних занять з метою обговорення складних теоретичних проблем і обміну досвідом;

- групові обговорення − метод навчання, заснований на обговоренні проблеми у невеликих групах (від 6 до 15 курсантів) для порівняння різних точок зору та знаходження найкращого вирішення цієї проблеми;

- інтерактивний метод взаємодії − метод навчання, який передбачає взаємодію курсанта та викладача, тобто означає діалогову форму спілкування;

- ділові ігри − метод навчання, у якому моделюється професійна діяльність військовослужбовців. Сприяє здобуттю нових знань, формуванню умінь, виробленню навичок майбутніх офіцерів-прикордонників;

- навчання з використанням комп'ютерних навчальних програм – метод навчання, який передбачає використання комп'ютерних технологій щодо дисциплін;

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 4(50) 2025

Рис.2. Класифікація активних методів навчання

- аналіз практичних ситуацій – метод навчання, у якому курсантами розглядається професійна ситуація, при цьому курсанти вчяться аналізувати інформацію, виявляти сутність проблеми, генерувати різні шляхи рішення;

- кейс-метод − метод навчання, заснований на навчанні шляхом вирішення конкретних завдань-ситуацій, що стосуються реальних професійних проблем. Застосовуючи цей метод, викладачеві важливо поставити коректно навчальне завдання та підготувати «кейс» з інформаційним матеріалом, який допоможе вирішити проблему;

- баскет-метод − метод навчання, заснований на імітації ситуацій, які характерні для професійної діяльності.

- тренінги − метод навчання, при якому в ході моделювання заданих ситуацій курсанти розвивають та закріплюють необхідні знання та навички,

змінюється ставлення до свого досвіду та застосовуваних у роботі підходів. Під час участі у них, курсант повинен швидко виконувати ще й незаплановані дії;

- сократична бесіда − метод спрямований на формування навичок та вмінь творчого мислення, дає змогу виявити певні прогалини в знаннях учнів, підвищує інтерес до професійної діяльності чи певного навчального предмета, сприяє активному набуттю знань, формує навички творчого мислення і самостійної роботи, розвиває критичне мислення та вміння аргументовано відстоювати власну думку, вчить полемізувати.

Дані методи допомагають у формуванні військово-спеціальної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників.

Проаналізувавши багато наукових джерел, дійшли висновку, що основою когнітивного розвитку особистості є поетапне формування розумових дій. Відповідно до цієї теорії ми виділяємо такі етапи формування розумових дій:

Перший етап – орієнтування (формування мотиваційної основи дій). На цьому етапі курсанти сприймають інформацію, що створює орієнтовну основу процесів формування військово-спеціальної компетентності майбутнього офіцера-прикордонника, уточняються ціннісні орієнтири, яких прагне курсант.

Другий етап – засвоєння з опорою на практичні дії. На цьому етапі відбувається апробація отриманої інформації у практичній діяльності: у процесі ділових ігор, на групових, практичних та семінарських заняттях.

Третій етап – освоєння без зовнішньої опори. На цьому етапі відбувається засвоєння ціннісно-смислових установок курсантів, усвідомлюється важливість військово-спеціальної культури для майбутньої професійної діяльності. Формуються внутрішні переконання курсанта щодо організації професійної діяльності.

Четвертий етап – дії з опорою «про себе». На даному етапі осмислення та ціннісна оцінка навчальних професійних завдань відбувається з опорою на внутрішні переконання. Курсанти беруть участь у дискусіях, самостійному пошуку інформації під час тактико-військових навчань.

П’ятий етап – виконання дій у внутрішньому плані. Під час цього етапу відбувається когнітивне закріплення, що представляє розуміння професійного образу фахівця, якому володіння військово-спеціальною культурою дозволяє ефективно виконувати свої обов’язки за посадовим призначенням, а також розуміння того, що військово-спеціальна культура є фактором професійного розвитку.

На всіх етапах передбачається використовувати інтерактивний метод взаємодії, тому що він виключає домінування однієї зі сторін освітнього процесу, а отже, у курсантів розвивається критичне мислення, вони аналізують альтернативні думки, вчяться приймати продумані рішення, брати участь у дискусіях, спілкуватися один з одним.

Діалогічна форма взаємодії та спілкування вчить курсантів формулювати свої думки професійною мовою, вміти слухати, чути та розуміти інших,

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 4(50) 2025

обґрунтовано й аргументовано відстоювати власну думку, шанувати своїх опонентів та їхні погляди. Безперечною умовою їх застосування є широка творчість та ініціатива педагога, які забезпечують їх нестандартне проведення.

Отже, військовий педагог може розробити і використати у своїй дидактичній діяльності низку активних методів навчання, які, відбиваючи суттєві властивості військово-професійної діяльності, сприяють ефективному опануванню міцних професійних знань, навичок і умінь.

Докладно методичне забезпечення етапів активізації розумових дій наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Методичне забезпечення етапів активізації розумових дій

Найменування етапу	Методи	Засоби	Форми
Орієнтовна	Групові обговорення, мозковий штурм, розповідь, показ, демонстрація наочних посібників	Мультимедійний комплекс, рахунково-вирішальний інструмент, презентація, стенди, макети	Лекції, групові, практичні заняття
Засвоєння з опорою на практичні дії	Баскет-метод, тренінги, навчання з використанням комп'ютерних навчальних програм, аналіз практичних ситуацій	Мультимедійний комплекс, рахунково-вирішальний інструмент, презентація, графіки, таблиці, макети	Групові, практичні заняття, семінари
Освоєння без зовнішньої опори	Кейс-метод, тренінги, ділова гра, рольова гра	Навчальні посібники, конспект, рахунково-вирішальний інструмент, стенди, макети	Самостійна робота, консультація, додаткові завдання
Дії з опорою «про себе»	Групові обговорення, мозковий штурм, навчання з використанням комп'ютерних навчальних програм	Навчальні посібники, конспект, рахунково-вирішальний інструмент, стенди, макети	Самостійна робота, консультація, додаткові завдання
Виконання дій у внутрішньому плані	Кейс-метод, тренінги, баскет-метод, інтерактивний метод навчання, аналіз практичних ситуацій	Мультимедійний комплекс, рахунково-вирішальний інструмент, презентація, графіки, таблиці, макети, тренажер, обладнання (блоки, схеми, прилади)	Військово-науковий гурток, консультація, заняття на тренажерах

Висновки. У ході вивчення даної проблеми ми дійшли наступних висновків:

1. Застосування активних методів навчання під час підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників у НАДПСУ сприяє удосконаленню методики навчання, виробленню нових підходів до вирішення професійних ситуацій, розвитку творчих здібностей не тільки у курсантів, а й у викладачів. У ВВНЗ створюються умови для розвитку умінь самостійно мислити, орієнтуватися в ситуації, що швидко змінюється, знаходити свої підходи до вирішення проблем, що сприяє формуванню проектно-технологічної культури. Це дуже впливає на підготовку курсантів і формує в них усі необхідні спеціальні знання, вміння та навички для професійної діяльності.

2. Безумовно, на основі вищевикладеного щодо активних методів навчання слід зробити одне зауваження: залучати нові методи заради них самих просто недоцільно. Вибір методу і методики його використання повинні здійснюватися на основі чіткого визначення дидактичних і виховних цілей цього заняття, характеру навчальних проблем, які вивчаються, рівня підготовленості курсантів, педагогічної майстерності викладача, наявності навчально-матеріальної бази, психологічної обґрунтованості доцільності власне цього методу для даного заняття та низкою інших умов.

3. Найбільшого ефекту можна досягти від творчого комплексного їх застосування з урахуванням вищевикладених умов, тобто їх використання не повинно стати самоціллю, а служити ефективному та оптимальному здійсненню військово-дидактичного процесу в навчальних підрозділах та військових частинах (з'єднаннях).

Перспективами подальшого розвитку є положення щодо впровадження в освітній процес ВВНЗ сучасних форм, методів і технологій формування військово-спеціальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі вивчення саме військово-спеціальних дисциплін.

Література:

1. Торічний, О. В. Підготовка до проектної діяльності як засіб забезпечення професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : педагогічні науки*. Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2022. № 3(30), С. 501-521. DOI: https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v28i1

2. Торічний, О. В. Методика використання методів активного навчання у формуванні військово-спеціальної компетентності у майбутніх офіцерів-прикордонників. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : педагогічні науки*. Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2022. № 1(28), С. 193-212. DOI: https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v28i1

3. Сисоєва, С. О. Компетентнісно зорієнтована вища освіта: формування наукового тезаурусу. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/36043

4. Бистрова, Ю. В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України [Електронний ресурс] / Ю. В. Бистрова // Право та інноваційне суспільство : електрон. наук. вид. 2015. № 1 (4). С. 27-33. URL: http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2015/04/Bystrova.pdf.

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 4(50) 2025

References:

1. Bystrova, Yu. V. (2015). Innovatsiini metody navchannia u vyshchii shkoli Ukrainy [Innovative teaching methods in higher education in Ukraine]. *Pravo ta innovatsiine suspilstvo*, no. 1 (4), pp. 27–33. Available at: http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2015/04/Bystrova.pdf.

2. Sysoieva, S. O. Kompetentnisno zoriientovana vyshcha osvita: formuvannia naukovoho tezaurusu [Competence-oriented higher education: formation of a scientific thesaurus]. Available at: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/36043 .

3. Torichnyi, O. V. (2022). Metodyka vykorystannia metodiv aktyvnoho navchannia u formuvanni viiskovo-spetsialnoi kompetentnosti u maibutnikh ofitseriv-prykordonnykiv [Methodology of using active learning methods in the formation of military-special competence of future border guard officers]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Seriia: pedahohichni nauky*, no. 1 (28), pp. 193–212. DOI: https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v28i1.

4. Torichnyi, O. V. (2022). Pidhotovka do proektnoi diialnosti yak zasib zabezpechennia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh ofitseriv-prykordonnykiv [Preparation for project activities as a means of ensuring professional competence of future border guard officers]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Seriia: pedahohichni nauky*, no. 3 (30), pp. 501–521. DOI: https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v28i1.